

SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ – KOVALSKÝ: JSOU PLECHOVÉ SKŘÍNĚ V RÁMCI PRÁVA SPOLEČENSTVÍ?

Usnesení Soudního dvora Evropských společenství ze dne 25. ledna 2007 ve věci *C-302/06, František Koval'ský v. Mesto Prešov a Dopravní podnik mesta Prešov, a. s.*, zatím nepublikováno, přístupné na internetových stránkách Soudního dvora.

Soudní dvůr ES není pravomocný k odpovědi na předběžnou otázku, která se vztahuje k právní úpravě, která nepatří do rámce práva Společenství, pokud předmět řízení nesouvisí s některou z oblastí upravených právem Společenství.

Relevantní ustanovení:

- Čl. 1 Prvního dodatkového protokolu k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod [právo na pokojné užívání majetku]
- Čl. 20 odst. 4 Ústavy Slovenskej republiky [podmínky vyvlastnění]
- Zákon č. 79/1957 Zb., o výrobe, rozvode a spotrebe elektriny
- Zákon č. 656/2004 Z. z., o energetike

Související rozhodnutí:

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. října 1990, *Massam Dzodzi*, C-297/88 a C-197/89, Recueil, s. I-3763
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. května 1997, *Friedrich Kremzow*, C-299/95, Recueil, s. I-2629
- Usnesení Soudního dvora ze dne 6. října 2005, *Attila Vajnai*, C-328/04, Sb. rozh., s. I-8577
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. ledna 2006, *Ynos Kfi.*, C-302/04, Sb. rozh., s. I-371
- Usnesení Soudního dvora ze dne 9. února 2006, *Lakép kfi.*, C-261/05, nepublikováno
- Usnesení Soudního dvora ze dne 6. března 2007, *Ceramika Paradyž sp. zoo*, C-168/06, nepublikováno

- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky ze dne 28. září 2005, sp. zn. PL. ÚS 28/05-6, nepublikováno, přístupné na www.concourt.sk

K věci: František Koval'ský koupil v roce 1998 pozemek v Prešově. Na pozemku stály dvě plechové skříně. Skříně obsahovaly elektrické rozvody. Patřily Dopravnímu podniku města Prešova. Pan Koval'ský proti umístění plechových skříní na svém pozemku neprotestoval. Žádal však po Dopravním podniku a Mestu Prešov náhradu za užívání svého pozemku. Bezvýsledně.

Pan Koval'ský se proto obrátil na Okresní soud v Prešově. Ten jeho žalobu na zaplacení dlužné částky ze strany Dopravního podniku, alternativně na vydání bezdůvodného obohacení, zamítl. Své rozhodnutí soud odůvodnil ustanovením zákona č. 79/1957 Zb., o výrobe, rozvode a spotrebe elektriny (tzv. první elektrizační zákon). Zákon opravňoval energetické podniky stavět elektrická vedení na cizím pozemku bez povinnosti poskytovat náhradu.

Krajský soud v Prešově byl k odvolání pana Koval'ského poněkud vstřícnější. Přerušil řízení a otázku ústavnosti zákona č. 79/1957 Zb. předložil Ústavnému soudu Slovenskej republiky. Než však Ústavný soud rozhodl, byla přijata nová úprava, tentokrát zákon č. 656/2004 Z. z., o energetike. Ústavný soud proto řízení zastavil, neboť předmět řízení odpadl.

Krajský soud v Prešově se však narozdíl od Ústavného soudu nedomníval, že předmět řízení odpadl. Obrátil se na Ústavný soud znovu, tentokrát s otázkou ústavnosti § 69 odst. 10 nového energetického zákona s ohledem na čl. 20 odst. 4 Ústavy SR (právo vlastnit majetek). Ústavný soud tento návrh odmítl usnesením ze dne 28. září 2005, sp. zn. PL. ÚS 28/05-6. Důvodem odmítnutí byla skutečnost, že přezkum ústavnosti ustanovení nového zákona, kterého se předkládající soud dovolával, nebyl nutný pro rozhodnutí ve věci. Situace pana Koval'ského se posuzovala podle dřívějšího předpisu.

Krajský soud v Prešově se po druhém odmítavém rozhodnutí Ústavného súdu rozhodl danou otázku predložit Soudnímu dvoru Evropských společenství. V květnu 2006 proto formuloval a Soudnímu dvoru předložil následující předběžné otázky, které se týkaly výkladu čl. 1 Prvního dodatkového protokolu k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod:

- „1. Či článok 1 protokolu v jeho ods. 2 v súvislosti s možnosťou štátov prijímať zákony na úpravu užívania majetku treba vykladať tak, že tieto zákony majú splňať podmienku súladu nielen so všeobecným záujmom, ale aj so všeobecnými zásadami medzinárodného práva?
2. Poskytuje článok 1 protokolu ochranu majetku fyzických a právnických osôb bez ohľadu na hodnotu majetku?
3. Ako je možno definovať a konkretizovať všeobecné zásady medzinárodného práva na účely aplikácie článku 1 protokolu?“

Za povšimnutí stojí, že Krajský soud v Prešově doplnil svoji původní žádost o rozhodnutí o předběžné otázce doplňujícím rozhodnutím ze dne 21. července 2006. V doplnění rozšířil svoji původní otázku, která se týkala období od 23. ledna 1998 do 16. března 1999, o období od 20. června 2004 do 20. července 2006. Je zřejmé, že předkládající soud se v mezidobí od předložení předběžné otázky dozvěděl o existenci judikatury *Ynos*¹ a snažil se předejít případnému odmítnutí své předběžné otázky z důvodu, že skutkové okolnosti případu jsou před přistoupením k Evropské unii. Zda by se mu to podobným, poněkud průhledným trikem, bylo bývalo podařilo, se bohužel nedozvíme. Soudní dvůr předběžnou otázku odmítl z jiného důvodu.

Z usnesení Soudního dvora: „15 Podľa článku 92 ods. 1 rokovacieho poriadku môže Súdny dvor, ak je zjavne nepríslušný rozhodnúť o návrhu, po vypočutí generálneho advokáta rozhodnúť bez ďalšieho konania odôvodneným uznesením.

16 Je preukázané, že otázky, ktoré položil vnútroštátny súd, sa týkajú iba výkladu článku 1 protokolu.

17 Na základe návrhu podaného podľa článku 234 ES má Súdny dvor právomoc rozhodnúť o výklade Zmluvy ES, ako aj o platnosti a výklade aktov prijatých inštitúciami Spoločenstva. Právomoc Súdneho dvora sa obmedzuje na preskúmanie ustanovení práva Spoločenstva (pozri uznesenie z 27. júna 1979, *Godard*, 105/79, Zb. s. 2257; rozsudok z 18. októbra 1990, *Dzodzi*, C-297/88 a C-197/89, Zb. s. I 3763, bod 31; uznesenie z 21. decembra 1995, *Max Mara*, C-307/95, Zb. s. I 5083, bod 5, a rozsudok z 1. júna 2006, *innoventif*, C-453/04, Zb. s. I-4929, bod 29).

18 Podľa ustálenej judikatúry (pozri najmä stanovisko 2/94 z 28. marca 1996, Zb. s. I 1759, bod 33) tvoria základné práva a slobody súčasť všeobecných právnych zásad, ktorých dodržiavanie zabezpečuje Súdny dvor. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd má v tejto súvislosti osobitný význam (pozri najmä rozsudky z 18. júna 1991, *ERT*, C-260/89, Zb. s. I 2925, bod 41; z 29. mája 1997, *Kremzow*, C-299/95, Zb. s. I 2629, bod 14, a z 18. decembra 1997, *Annibaldi*, C-309/96, Zb. s. I 7493, bod 12). Napokon tieto zásady prebral aj článok 6 ods. 2 EÚ, podľa ktorého Únia rešpektuje základné ľudské práva, ktoré zaručuje tento dohovor a ktoré vyplývajú z ústavných tradícií členských štátov, ako základné princípy práva Spoločenstva.

19 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že pokiaľ vnútroštátna právna úprava patrí do pôsobnosti práva Spoločenstva, Súdny dvor je v rámci prejudiciálneho konania povinný poskytnúť vnútroštátnemu súdu všetky potrebné podklady na výklad tak, aby vnútroštátny súd mohol

¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. ledna 2006, *Ynos Kft.*, C-302/04, Sb. rozh., s. I-371, anotace rozhodnutí v Soudních rozhledech, roč. 2006, č. 3, s. 111 – 113. Tato linie judikatury byla potvrzena dalšími rozhodnutími Soudního dvora po rozšíření EU v roce 2004, mimo jiné usnesením ze dne 9. února 2006, *Lakép kft*, C-261/05, nepublikováno či nejnoveji usnesením ze dne 6. března 2007 v polské věci *Ceramika Paradyż sp. zoo*, C-168/06, nepublikováno.

posúdiť súlad tejto právnej úpravy so základnými právami, ktorých dodržiavanie zabezpečuje Súdny dvor (rozsudok Kremzow, už citovaný, bod 15, a uznesenie zo 6. októbra 2005, Vajnai, C-328/04, Zb. s. I 8577, bod 12).

20 Naopak, Súdny dvor nemá takúto právomoc vo vzťahu k právnej úprave, ktorá nepatrí do rámca práva Spoločenstva, a v prípade, keď predmet konania nesúvisí s niektorou z oblastí upravených právom Spoločenstva (pozri rozsudok Kremzow, už citovaný, bod 16, a uznesenie zo 6. októbra 2005, Vajnai, už citované, bod 13).

21 Z rozhodnutia o položení prejudiciálnych otázok však vyplýva, že tieto otázky sa netýkajú ani výkladu zmluvy a ani výkladu aktu prijatého niektorou inštitúciou Spoločenstva.

22 Rovnako ani postavenie odvolateľa a vedľajších účastníkov konania vo veci samej nepatrí do pôsobnosti práva Spoločenstva. Vnútroštátny sudca totiž nepreukázal, na základe čoho sa môže na postavenie vlastníka pozemku zastavaného energetickými stavbami, ktorý žiada náhradu za toto zastavanie, uplatniť právo Spoločenstva.

23 Za týchto okolností treba na základe článku 92 ods. 1 rokovacieho poriadku skonštatovať, že Súdny dvor zjavne nemá právomoc odpovedať na otázky položené Krajským súdom v Prešove.“

Komentár: Jsem, či nejsem v rámci práva Společenství? To je to, oč tu běží ... Hamletovská parafráze by nicméně s ohledem na věc *Koval'ský* byla korektní v mírně odlišném znění, které se nemusí s rámcem práva Společenství překrývat: má, či nemá Soudní dvůr pravomoc odpovědět na předloženou předběžnou otázku?

Skutečnost, že „první“ vlna předběžných otázek z nových členských států nebyla zrovna podařená, byla předmětem již několika rozborů na stránkách Soudních rozhledů.² Věc *Koval'ský* vykazuje množství paralel s první maďarskou předběžnou otázkou ve věci *Vajnai*³ a koneckonců i s jejich společným předchůdcem, rakouskou věcí *Kremzow*.⁴ Všechny tyto předběžné otázky byly podány záhy po přistoupení. Z jejich skutkových okolností vyplývalo, že měly již v okamžiku přistoupení „bohaté“ procesní pozadí. Penzionovaný soudce Kremzow, který se nalézal ve výkonu trestu za vraždu, se opakovaně soudil na všech stupních v Rakousku. Podobně byla otázka ústavnosti zákazu propagace symbolů totalitarismu v Maďarsku opakovaně předložena ústavnímu soudu. I případ *Koval'ský* byl koneckonců dvakrát předložen slovenskému Ústavnímu soudu. Ve všech těchto případech byl po přistoupení urychleně „naroubován“ zdánlivý komunitární prvek na vnitrostátní/ústavní spor a Soudní dvůr se stal vítaným novým sudištěm.

Co je ještě v rámci komunitárního práva a co jej již mimo však není vždy tak zjevné. Je vyžadování titulu „pan“ v trestním řízení před vnitrostátním soudem v rámci práva Společenství?⁵ Je vnitrostátní režim pobytu osob třetích států, které nejsou občany EU, v rámci komunitárního práva?⁶ Je trestní postih za řízení pod vlivem alkoholu otázkou práva Společenství?⁷ Ve všech těchto a podobných případech není zpravidla rozhodující samotný skutkový děj, jako spíš schopnost formulace předběžné otázky. Změnilo by se posouzení přípustnosti předběžné otázky ve věci *Koval'ský* ze strany Soudního dvora, pokud by se kupříkladu předkládající soud dotázal, zda skutečnost, že pozemek tíží věcné břemeno v podobě plechových skříní s elektrickým zařízením odrazuje potenciální kupce dané

² Kromě anotace v pozn. č. 1 také anotace usnesení čtvrtého senátu Soudního dvora ze dne 6. října 2005, *Attila Vajnai*, C-328/04, Sb. rozh., s. I-8577 v Soudních rozhledech, roč. 2005, č. 12, str. 475 – 476 a dále anotace usnesení Soudního dvora ze dne 11. ledna 2007, *Jan Vorel*, C-437/05, nepublikováno, Soudní rozhledy, roč. 2007, č. 3, str. 108 - 111.

³ Usnesení Soudního dvora ze dne 6. října 2005, *Attila Vajnai*, C-328/04, Sb. rozh., s. I-8577.

⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. května 1997, *Friedrich Kremzow*, C-299/95, Recueil, s. I-2629.

⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. října 1997, *Grado a Bashir*, C-291/96, Recueil, s. I-5531.

⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. října 1990, *Massam Dzodzi*, C-297/88 a C-197/89, Recueil, s. I-3763.

⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. června 1998, *Johannes Martinus Lemmens*, C-226/97, Recueil, s. I-3711.

nemovitosti z jiných členských států a tím brání svobodě usazování?⁸ Anebo že pan Kovalský zamýšlí pozemek prodat a odstěhovat se do jiného členského státu Evropské unie a umístění skříní snižuje hodnotu pozemku, čímž mu nepřímo brání ve svobodě pohybu, neboť není schopen pozemek prodat za odpovídající cenu?

Přirozeně, s naší současnou znalostí pozadí a výsledku případu se mohou výše uvedené formulace zdát přitažené za vlasy. Soudní dvůr nicméně ve většině případů respektuje uvážení předkládajícího soudu, že je jeho rozhodnutí pro předkládající soud potřebné a na předběžnou otázku odpoví, i když je možné namítat, že komunitární právo je v celém sporu pouze podružné. Navzdory populárním pověrám, situace, kdy se vnitrostátní subjekt nalézá v rámci práva Společenství, jsou ve většině případů situace, kdy k žádnému přímému kontaktu se zahraničním prvkem z jiného členského státu nedochází. Rozšířená pověra o podobnosti práva Společenství a mezinárodního práva soukromého je značně pomýlená. Kdybychom se měli pokusit o velice hrubé vytyčení typických situací, kdy vnitrostátního právní vztah bude mít komunitární aspekt, pak by se jednalo o dvě situace, pro které je rozhodující:

- 1) Původ normy, tedy skutečnost, že se jedná o právní akt Společenství;
- 2) Existence konfliktu mezi principem práva Společenství a jakýmkoliv pramenem práva vnitrostátního.

[PŮVOD PRÁVNÍHO PŘEDPISU]

Rozhodující pro pravomoc Soudního dvora v prvním z jmenovaných případů je skutečnost, kdo je autorem vykládané normy. Pokud se jedná o právní akt Společenství, pak je Soudní dvůr vždy příslušný, a to i tehdy, pokud je akt aplikován na výlučně vnitrostátní případ. Tento typ příslušnosti Soudního dvora vyplývá ze samotného znění článku 234 SES: pod výraz „akty orgánů Společenství“ lze podřadit v podstatě cokoliv z institucí Společenství pocházející.⁹ Problémem v podobném typu případů však bývá dosah pravidla „původu normy“. Zde je třeba rozlišit dvě situace

- (i) vnitrostátní případ právem Společenství předvídaný a
- (ii) vnitrostátní případ mimo rámec původně plánovaného dosahu normy.

Právo Společenství se běžně aplikuje na případy, kde není dán žádný „mezinárodní prvek“, tedy přesah do jiného členského státu. Příkladem je zde celá masa harmonizačních směrnic: ty musí být provedeny do vnitrostátního práva a jsou aplikovány na všechny právní vztahy v daném právním řádu formované bez ohledu na to, zda je jeden či více subjektů právního vztahu z jiného členského státu.¹⁰ Směrnice vcházejí do českého právního řádu „zprostředkovaně“ skrze vnitrostátní implementaci. V případech absence řádné implementace

⁸ Srov. v tomto ohledu kupříkladu judikaturu Soudního dvora v otázkách svobody usazování, především v kontextu tzv. „zlatých akcií“. Zlaté či zvláštní akcie dávají typicky veřejnému subjektu (státu, územní samosprávě apod.) zvláštní hlasovací práva. V sérii přímých žalob Komise došel Soudní dvůr k závěru, že „zlaté akcie“ představují překážku svobody usazování a svobody pohybu kapitálů. Dle názoru Soudního dvora může existence zlatých akcií odradit investora z jiného členského státu, neboť nikdy nebude mít možnost plně ovládnout společnost, do které se rozhodl investovat. Argumentační paralela s břemenem vázoucím na pozemku jako faktoru ovlivňujícím případného kupce je zřejmá. Blíže k problematice zlatých akcií, viz např. kap. 20 (str. 837 – 912) v *Arnulf, A. et al., Wyatt and Dashwood's European Union Law. 5th Ed., Sweet and Maxwell: London, 2006.*

⁹ Blíže k vymezení právních předpisů Společenství, které mohou být předmětem řízení o předběžné otázce, srov. kap. III (str. 74 – 97) *Bobek, M., Komárek, J., Passer, J. M., Gillis, M. Předběžná otázka v komunitárním právu.* Linde: Praha, 2006.

¹⁰ Kupříkladu směrnice Rady 75/117/EHS ze dne 10. 2. 1975 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se provedení zásady stejné odměny za práci pro muže a ženy (ZV ÚV, kap. 05, sv. 01, s. 187) vyžaduje stejnou odměnu za stejnou práci pro všechny zaměstnance na území členského státu. V drtivé většině případů bude aplikována na vztahy mezi českými zaměstnavateli a českými zaměstnanci. Mnoho dalších příkladů obsahuje kupříkladu komunitární směrnice harmonizující právo obchodních společností, základ daně z přidané hodnoty atd.

či pozdní implementace se však stávají přímo aplikovatelnými. Jako výkladové vodítko (nepřímý účinek) jsou pak aplikovatelné vždy.¹¹

Právní předpis komunitárního původu však může být na úrovni vnitrostátního práva aplikován i nad rámec předvídaný právem Společenství. Jedná se o situaci, kdy členský stát vlastní právní úpravou rozšíří aplikaci komunitárního práva i na situace, na které původně dopadat nemělo. Klasický případem je zde věc *Dzodzi*.¹² Paní Dzodzi pocházela z Toga. Vdala se za Belgičana. Po smrti svého chotě trvala paní Dzodzi na svém právu nadále žít v Belgii. Tento nárok opírala o odkaz v § 40 belgického zákona o pobytu cizinců, který stanovil, že s manželem belgického občana má být v otázkách práva na pobyt v Belgii jednáno jako s manželem občana jiného členského státu Evropských společenství. Bruselský soud prvního stupně se v této souvislosti obrátil na Soudní dvůr s otázkou, zda by komunitární svoboda pohybu, na kterou činí odkaz belgická vnitrostátní legislativa, paní Dzodzi umožnila pobyt v Belgii, kdyby její zemřelý manžel byl občan jiného členského státu. Jak Komise, tak Belgie a i generální advokát v daném případě argumentovali, že předběžná otázka je jasně mimo rámec práva Společenství a Soudní dvůr by ji měl odmítnout. Soudní dvůr tak však neučil a konstatoval, že „[...] nesporným zájmem komunitárního právního řádu je, aby bylo zabráněno budoucím rozdílům ve výkladu komunitárního práva. Každé ustanovení komunitárního práva by proto mělo být vykládáno stejně, bez ohledu na okolnosti, za kterých je aplikováno.“¹³

Náhled Soudního dvora vyjádření ve věci *Dzodzi* a v následující judikatuře¹⁴ je problematický. Absolutizuje kritérium původu právního předpisu. Znamená, že komunitární původ normy je vždy určující, a to i v případech, kdy je tato norma následně rozhodnutím orgánů členského státu aplikována i na případy mimo původní rámec Společenství.

[KONFLIKT]

V těchto případech je výklad vnitrostátního práva v kompetenci Soudního dvora tehdy, pokud se vnitrostátní právní předpis dostal do kolize s úpravou Společenství, typicky jakýkoliv vnitrostátní předpis omezuje některou ze svobod pohybu či je v rozporu s nějakým obecným principem práva Společenství.¹⁵ I v těchto případech je částečně určující původ normy: předmětem výkladu ze strany Soudního dvora bude stále právo Společenství, typicky některý z článků stanovujících základní svobody pohybu (zboží, osoby, služby, kapitálu) hlavy I nebo hlavy III části třetí Smlouvy o založení ES. Jinými slovy, Soudní dvůr nebude nikdy, tedy alespoň dle vlastní rétoriky, poskytovat výklad vnitrostátního práva: předběžná otázka bude formulována či přeformulována ze strany Soudního dvora tak, zda je „obecná“ právní úprava, jako kupříkladu ta ve výchozím řízení, v rozporu s právem Společenství.¹⁶

Ač tedy pro příslušnost Soudního dvora a pozitivní vymezení rámce práva Společenství bude stále rozhodující původ normy, oproti výše popsanému čistému kritériu „původu normy“ je zde kvalitativní rozdíl, a to ve způsobu, jakým vzniká spor s komunitárním prvkem. V prvním

¹¹ Je ovšem možné diskutovat o tom, zda je tomu tak i v případě korektní implementace směrnice či jaký je rozsah konformního výkladu v období před uplynutím transpoziční lhůty – srov. anotaci rozhodnutí Soudního dvora ve věci *Adeneler* in: *Bobek, M.* Soudní dvůr Evropských společenství: *Adeneler* – nepřímý účinek směrnice již nabytím jejich účinnosti? *Soudní rozhledy*, roč. 2006, č. 9, str. 357 – 36

¹² Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. října 1990, *Massam Dzodzi*, C-297/88 a C-197/89, Recueil, s. I-3763.

¹³ Tamtéž, bod 37.

¹⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. března 1995, *Kleinwort Benson Ltd.*, C-346/93, Recueil, s. I-615; rozsudek Soudního dvora ze dne 17. července 1997, *A. Leur-Bloem*, C-28/95, Recueil, s. I-4161; rozsudek Soudního dvora ze 7. března 2003, *Banque internationale pour l'Afrique occidentale SA (BIAO)*, C-306/99, Recueil, s. I-1.

¹⁵ Typicky kupříkladu zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti (čl. 12 SES) či kupříkladu principem stejné odměny za stejnou práci pro muže a ženy (čl. 141 SES).

¹⁶ Praktické provedení formulace předběžné otázky, srov. *Bobek, M., Komárek, J., Passer, J. M., Gillis, M.*, cit. výše, pozn. č. 9, str. 176 – 178.

případě je výchozím bodem existence primární či sekundární úpravy Společenství, která dopadá na spor. V druhém případě taková legislativa neexistuje. Komunitární prvek je však do sporu vtažen tím, že je „vyroben“, někdy skutečný, někdy spíše zdánlivý konflikt vnitrostátní úpravy s některým z obecnějších principů práva Společenství.

Výše uvedené dva případy pak představují typický myšlenkový postup právního zástupce či soudce, který si přeje do projednávaného právního sporu vtáhnout právo Společenství. Za prvé, existuje v dané oblasti nějaká právní úprava Společenství, ať již přímá (primární právo a nařízení), anebo harmonizační (směrnice, často též rozhodnutí)? Jestliže ne, bylo by možné vnitrostátní úpravu kvalifikovat jako v kolizi s některým z obecnějších principů práva Společenství, kupříkladu jako překážku svobody pohybu či diskriminaci na základě státní příslušnosti? Vynalézavost advokátů ale i soudců v těchto konstrukcích bývá značná. Ze sporu, který je na první pohled mimo jakékoliv právo Společenství se záhy může stát klíčová kauza, a to jak pro účastníky konkrétního řízení, tak pro další rozvoj práva Společenství. Na principu vynalézavosti ostatně funguje řízení o předběžné otázce již přes padesát let.

Na druhou stranu je třeba přiznat, že výše uvedené členění je pouze hrubým pokusem systematizovat a zpřístupnit otázku, která se náhodností své judikatury jakékoliv systematizaci brání. V judikatuře Soudního dvora nalezneme případy, kdy dohledání komunitárního prvku ve kterémkoliv z výše uvedených dvou aspektů může být obtížné, stejně tak jako nalezneme případy, kdy zodpovězení předběžné otázky, která jasně spadá do rámce práva Společenství, je ze strany Soudního dvora odmítnuto.¹⁷ Právní realista (či právní cynik) může poukázat na tyto případy s poznámkou, že výše uvedené členění je pokusem o nemožné a že příslušnost Soudního dvora je dána kvalitou spánku soudců (či asistentů) v průběhu noci před rozhodováním.

Michal Bobek, Florencie; Brno

¹⁷ Blíže viz příklady uváděné v kapitole IV (str. 98 – 129) v *Bobek, M., Komárek, J., Passer, J. M., Gillis, M.*, cit. výše, pozn. č. 9, z poslední doby viz např. debatu v rozsudku Soudního dvora ze dne 22. listopadu 2005, *Werner Mangold*, C-144/04, Sb. rozh., I-09981 a stanovisku generálního advokáta A. Tizzana v této věci na téma co je či není hypotetickým právním sporem.